

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний
19 червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Етика та психологія сімейного життя**

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 053 – «Психологія»
Освітня програма «Психологія» (ОС «Бакалавр»)
Факультет: гуманітарно-педагогічний
Розробник: кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології Лариса АФАНАСЕНКО

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Етика та психологія сімейного життя

Дисципліна «Етика та психологія сімейного життя» вивчає історію розвитку інституту сім'ї й стану шлюбно-сімейних стосунків в історії людства; основні поняття, положення та ключові теорії психології сім'ї; визначає розуміння проблематики в сімейних стосунках, виокремлює їх причини та наслідки. Набуті знання з курсу «Етика і психологія сімейного життя» забезпечують розуміння питань психології сучасної сім'ї та формування навичок конструктивної поведінки при розв'язанні родинних проблем та готовність до практичної роботи з сімейними парами; формують уявлення про функціонування психологічної допомоги дітям, батькам та сім'ї в цілому.

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти		
Освітній ступінь	<i>(бакалавр)</i>	
Спеціальність:	<i>053 «Психологія»</i>	
Освітня програма	<i>Психологія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	3	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год	108 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Етика та психологія сімейного життя» є ознайомити здобувачів освіти із основними положеннями психології сім'ї як галузі психологічної науки, сформуванню умінь та навичок інформаційно-аналітичної діяльності в галузі сімейної психології, розвивати професійне мислення та сприяти професійному зростанню.

Перелік освітніх компонентів, які передують вивченню навчальної дисципліни: Історія психології, Загальна психологія, Вікова та педагогічна психологія, Соціальна психологія, Психодіагностика, Психологія спілкування,

Патопсихологія, Клінічна психологія, Психокорекція, Психологія особистості, Основи психологічного консультування, Основи психотерапії.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології сім'ї, що передбачають застосування основних психологічних теорій, методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання при психологічній допомозі сім'ї;

ЗК2. Знання та розуміння особливостей психологічної допомоги сім'ї та розуміння особливостей професійної діяльності сімейного психолога;

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями з дисципліни «Етика та психологія сімейного життя»;

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення до поставлених завдань з дисципліни «Етика та психологія сімейного життя»;

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї в області сімейної психології;

ЗК8. Здатність до міжособистісної взаємодії з кожним членом сім'ї;

ЗК9. Здатність працювати в команді, спільноті сімейних психологів;

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку області сімейної психології, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом сімейної психології;

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ кожного члена сім'ї;

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків кожного члена сім'ї;

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту сім'ї;

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики при психологічній допомозі сім'ї;

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища в нормі та патології функціонування сім'ї, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ, можливості їх коригування у контексті професійних завдань;

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. іноземних та з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань в області сімейної психології;

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей спільноти психологів;

ПРН12. Проведення просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів відповідно до запиту сім'ї;

ПРН14. Ефективно виконувати різні ролі у груповій роботі у процесі вирішення фахових завдань в області сімейної психології, у тому числі демонструвати лідерські якості;

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності сімейного психолога;

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	разом	у тому числі					разом	у тому числі					
			л.	пр.	лаб.	інд.	с.р.		л.	пр.	лаб.	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї														
ТЕМА 1.1 . Сім'я як соціально-психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	1	8	2	2			4	8	2					6
ТЕМА 1.2. Соціально-психологічна модель сімейних відносин	2	8	2	2			4	8	2					6
ТЕМА 1.3. Формування подружньої пари.	3	8	2	2			4	8	2					6
ТЕМА 1.4. Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	4	8	2	2			4	8						8
ТЕМА 1.5 Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	5	8	2	2			4	8						8
ТЕМА 1.6 Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	6	12	3	3			6	12						12
ТЕМА 1.7 Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з особливими потребами	7	8	2	2			4	8						8
Разом		60	15	15			30	60	6					60
Змістовий модуль 2. Проблеми сучасної сім'ї. Психологічна допомога сім'ї														
ТЕМА 2.1. Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	8	8	2	2			4	8		2				6
ТЕМА 2.2. Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	9	8	2	2			4	8		2				6

ТЕМА 2.3. Емоційний процес розлучення	10	8	2	2			4	8		2			6
ТЕМА 2.4. Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	11	8	2	2			4	8					8
ТЕМА 2.5. Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	12	8	2	2			4	8					8
ТЕМА 2.6. Психологічна допомога дітям розлучених батьків	13	12	3	3			6	12					12
ТЕМА 2.7. Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	14	8	2	2			4	8					8
Разом		60	15	15			30	60		6			60
Разом за семестр		120	30	30			60	120	6	6			120

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	2
2	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	2
3	Формування подружньої пари	2
4	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	2
5	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	2
6	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	3
7	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	2
8	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	2
9	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	2
10	Емоційний процес розлучення	2
11	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	2
12	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	2
13	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	3
14	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	2

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	2
2	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	2
3	Формування подружньої пари	2
4	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	2
5	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	2
6	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	3
7	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	2
8	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	2
9	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	2
10	Емоційний процес розлучення	2
11	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	2
12	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	2
13	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	3
14	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі.	4
2	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	4
3	Формування подружньої пари	4
4	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	4
5	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	4
6	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	6
7	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з обмеженими можливостями	4
8	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	4
9	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	4
10	Емоційний процес розлучення	4
11	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	4
12	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	4
13	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	6
14	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	4

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, проектів;

7. Методи навчання (вибрати необхідне чи доповнити):

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проектного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї		
Лекція 1 (за наявності оцінювання)	Сім'я як соціально- психологічний феномен. Розвиток сім'ї та шлюбу в сучасному світі	—
Практична робота 1.		5
Самостійна робота 1.		5
Лекція 2 (за наявності оцінювання)	Соціально-психологічна модель сімейних відносин	—
Практична робота 2		5
Самостійна робота 2.		5
Лекція 3 (за наявності оцінювання)	Формування подружньої пари	—
Практична робота 3		5
Самостійна робота 3.		5
Лекція 4 (за наявності оцінювання)	Адаптація та сумісність подружжя у сім'ї	—
Практична робота 4		5
Самостійна робота 4.		5
Лекція 5 (за наявності оцінювання)	Сім'я та її вплив на формування особистості дитини	—
Практична робота 5		5
Самостійна робота 5.		5
Лекція 6 (за наявності оцінювання)	Основні психолого-педагогічні моделі батьківсько-дитячих взаємовідносин	—
Практична робота 6		5
Самостійна робота 6.		5
Лекція 7 (за наявності оцінювання)	Психологічні труднощі сімей, що виховують дітей з особливими потребами	—
Практична робота 7		5
Самостійна робота 7.		5
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100

Модуль 2. Проблеми сучасної сім'ї. Психологічна допомога сім'ї		
Лекція 8 (за наявності оцінювання)	Стадії шлюбу та кризові періоди подружнього життя	—
Практична робота 8		5
Самостійна робота 8		5
Лекція 9 (за наявності оцінювання)	Процеси розпаду й дестабілізації подружніх взаємин	—
Практична робота 9		5
Самостійна робота 9		5
Лекція 10 (за наявності оцінювання)	Емоційний процес розлучення	—
Практична робота 10		5
Самостійна робота 10		5
Лекція 11 (за наявності оцінювання)	Ревнощі й зрада як феномени подружнього життя	—
Практична робота 11		5
Самостійна робота 11		5
Лекція 12 (за наявності оцінювання)	Психологічна допомога при насиллі в сім'ї. Психологічна допомога сім'ям військовослужбовців	—
Практична робота 12		5
Самостійна робота 12.		5
Лекція 13 (за наявності оцінювання)	Психологічна допомога дітям розлучених батьків	—
Практична робота 13		5
Самостійна робота 13		5
Лекція 14 (за наявності оцінювання)	Психологічна допомога сім'ям у разі сексуальних проблем	—
Практична робота 14		5
Самостійна робота 14		5
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Відтермінування здачі завдань самостійної роботи, практичних занять у випадках хвороби чи якоїсь іншої вагової для здобувача причини може бути дозволене за умови надання необхідної документації. Відтермінування здачі екзамену може бути дозволене у випадку вагової причини за умови погодження з гарантом ОНП та деканатом. Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача залишається вчасне надання таких документів.
Політика щодо академічної доброчесності	Вступаючи на цей курс, здобувачі повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України (https://nubip.edu.ua/official-documents?page=23). Здобувачі повинні знати та дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу. Порухення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність
Політика щодо відвідування	Відвідування лекцій та практичних занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформувати систему знань та ґрунтовно підготуватись до екзамену. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із гарантом ОНП та деканатом).

9. Навчально-методичне забезпечення:

електронний навчальний курс навчальної дисципліни
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3044>

- підручники, навчальні посібники, практикуми;

Прохорова О. Психологія сім'ї. Психологічне здоров'я.

URL:

https://stud.com.ua/137463/psihologiya/psihologiya_simy_i_psihologichne_zdorovya .

Сулова Т. Психологія сім'ї з основами сімейного консультування.

URL:

https://stud.com.ua/152169/psihologiya/psihologiya_simy_i_z_osnovami_simeynogo_konsultuvannya .

Якимова Т. Психологія сім'ї.

URL: https://stud.com.ua/153654/psihologiya/psihologiya_semi .

Відеолекція Коган Г. «Сімейна психологія».

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0skdZSVqLwh>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Пінська О. Л. Етика та психологія сімейного життя : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. 200 с.

2. Поліщук В. М. Психологія сім'ї. Вид-во: Університетська книга, 2021, 248 с.
3. Седих К. В. Психологія сім'ї. Київ: Академія, 2023. 192 с.
4. Ушакова І. Психологія сім'ї: конспект лекцій. Х.: НУЦЗУ, 2019. 90 с.
5. Федоренко Р. Психологія сім'ї. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 469 с.
6. John W. Thoburn, Thomas L. Sexton. Family Psychology: Theory, Research, and Practice. Praeger; 1st edition, 2015. 280 p.
7. Walsh F. Strengthening Family Resilience. 4th ed. New York : Guilford Press, 2021. 401 p.
8. Nichols M. P., Davis S. D. Family Therapy: Concepts and Methods. 13th ed. New York: Pearson, 2023. 432 p.

Допоміжна

1. Деніжна С. Психологія сім'ї: Навчально-методичний комплекс. К.: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2014. 37 с.
2. Корольчук М. Психологія сімейних взаємин. Вид-во: Ніка-Центр, 2010. 296с.
3. Помиткіна Л. Психологія сім'ї: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. 270 с.
4. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: метод. посіб. / за заг. ред. З. Г. Кісарчук. К.: ТОВ Видавництво «Логос». 2015. 207 с.
5. Столярчук О. Психологія сучасної сім'ї: навч.посіб. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с.
6. Штифурак В. С. Психологія сімейного виховання: навчальний посібник. Вінниця, 2018. 325 с
7. James Bray and Mark Stanton. Family Psychology. Wiley-Blackwell, 2012. 784 p.